СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 213. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 14 вересня 1933.

VOL. XLI. No. 213. Jersey City, N. J., Thursday, September 14, 1933. THREE CENTS.

РУЗВЕЛТ ЗЛІКВІДУВАВ 25% ДЕПРЕСІЇ, КАЖЕ ДЖАНСОН

НЮ ЙОРК. —Понад 10,000 слухачів виповнили величезну галю „Медісон Сквер Гарден", щоби послухати бесідників про вагу тої акції президента Рузвелта, яку веде „Найра". Зібрання влаштовано заходом представників чужинецької преси.

Прибувший з Вашинґтону ґенерал Джансон, головний орґанізатор „Найри", заявив, що акція, яку поведено з ініціятиви президента, є одинодим тепер виходом з економічної кризи. З нею Америка піднесеться вгору, або впаде. Користи з акції „Найри" вже тепер очевидні. Ґенерал Джансон твердив, що вже тепер зліквідовано депресію на 25%, та що 85% працедавців є вже під прапором „Найри". Критикують „Найру", казав Джансон, ті, що спричинили в 1929 р. катастрофу, хоч заповідали літами, що добробут є вже на розі вулиці.

Ґвейлен, голова нюйорського комітету „Найри", ствердив, що за короткий час „Найра" дала в Ню Йорку роботу 75,000 безробітним, скорочуючи час праці від 12 годин до 8.

Дейвид Дубінски, президент „Інтернешенел Лейдіс Воркерс Юніон", запевнив, що робітництво попре „Найру" цілою силою, бо проти неї можуть бути хіба захланні одиниці, котрі думають тільки про свої власні зиски.

Говорив ще сенатор Копленд і інші. Промови переплітувано музикально-вокальною програмою, в якій взяли участь найкращі артистичні сили Ню Йорку. На сцені була орхестра з 150 музикантів. А за нею стояли 12 дівчат, в народніх сторях 12 ріжних народів, з прапорами своїх націй.

АВРАМЕНКО ЇДЕ ДО ГАЛІВУД.

ШІКАҐО. — Балетмайстер Василь Авраменко дістав запрошення з Галівуд, куди вже вибрався. Кажуть, що є можливість продукції українських фільм. По дорозі вступить п. Авраменко до української кольонії в Норт Дакоті, де дасть кілька відчитів на тему українського мистецтва.

НОВІ ПЕРЕГОВОРИ В СПРАВІ ВУГІЛЬНОГО КОДЕКСУ.

ВАШИНҐТОН. — „Найра" скликує конференцію з 500 представників вугільних компаній, щоби довести до згоди щодо кодексу.

ҐЕНЕРАЛЬНИЙ СТРАЙК МАЙНЕРІВ У ПЕНСИЛВЕНІЇ.

ЮНІОНТАВН (Пенсилвенія). — Вже перестали робити понад 10,000 майнерів мягкого вугля. Представники майнерів не хочуть підписати вугільного кодексу.

ПОБІДА РОБІТНИЧИХ ЮНІЙ.

ВАШИНҐТОН. — „Ди Нешенел Лейбор Борд", призначена до вирішування спірних питань між працедавцями і робітниками, рішила одноголосно, що працедавці не мають права мішатися до робітничих орґанізацій, ні не можуть заборонити робітникам виступати колективно, даючи себе заступати вибраними робітництвом делеґатами.

Отсе рішення видано в звязку зі страйком ткацьких робітників у фабриці „Веркерлі Вулен Мілс" з Мартінсбурґ, Вест Вірджінія. Заряд цеї фабрики видалив з роботи 7 робітників за їхні зносини з робітничою юнією.

ОФІЦИРИ ДАЛІ ПРОТИ РЕВОЛЮЦІЙНОГО РЕЖІМУ.

ГАВАНА. — Офіцири, забарикадовані в „Нешенел Готел", далі не хочуть визнати революційного уряду. Американський амбасадор перейшов з того готелю до іншого, кажучи, що служба відмовила послуг, не хотячи допомагати офіцирам. Готель залишено без услуги.

ВИВОЗИТИМУТЬ ПШЕНИЦЮ ПО ЗНИЖЕНІЙ ЦІНІ.

ВАШИНҐТОН. — Хліборобський департамент подає, що вивезуть цього року до чужих держав коло 35,000,000 бушлів американської пшениці по ціні на 15 до 20 центів нижчій від тої, яка тепер є на американськім ринку. На ці втрати призначує уряд $7,000,000.

КИСЛОТА СПРИЧИНЮЄ РІСТ.

ШІКАҐО. — Д-р Роджер Вилїемс і д-р Лімен доказували на зборах Американського Хемічного Товариства, що кислота, якої повно у всіх живих орґанізмах, спричинює ріст людини й інших сотворінь. Вона така сильна, що малесенька каплина цеї кислоти зрушить відразу дріжджі, хочби її розпустити в 250 ґальонах води.

ЗАПРОШУЮТЬ БІРЖУ ДО НЮ ДЖЕРЗИ.

НЮ ЙОРК. — Зприводу нового оподаткування містом біржевих трансакцій носяться з думкою перенести біржу до іншого стейту. Говернор Ню Джерзи уже подає, що прийме біржу кождої хвилі з отвертими раменами, і є певний, що деб вона не осіла, не наложать на неї міських податків.

ЖАХЛИВА КАТАСТРОФА В КОЛОМИЇ.

В середу, 9 серпня, в полудневих годинах трапилася в Коломиї жахлива катастрофа. Вулицею в ринку переходила 55-літня настоятелька Сестер Служебниць, сестра Наталія Полотнюк. В тому часі надїхало авто, власність Ґлязера, і вїхало на переходячу сестру служебницю. Авто роздавило голову так, що смерть наступила на місці. Виною цього траґічного випадку є шофер Матейчук. Згадане авто стояло недалеко від місця, в якому переходила сестра. Нагло шофер, не даючи ніяких сиґналів, пустив авто в рух. Цей випадок викликав у місті пригноблююче враження. Поліція веде доходження.

ЦІКАВИЙ ПРИСУД.

„Зельони Штандар" пише: Окружний суд у Ґродні видав незвичайно цікавий і — скажім по просту — справедливий засуд. Судили там Катерину Давидович, що вдарила податкового секвестратора тоді, коли цей виконував екзекуцію за залягаючий податок у висоті... 50 ґрошів.

Обвинувачена зізнала перед судом, що цей секвестратор уже раз заняв річі на покриття судових оплат, тому друга екзекуція була вже безправною.

Після такого висвітлення справи суд увільнив Катерину Давидович від вини і кари і зазначив у засуді, що суд стає в обороні урядовця тільки тоді, коли урядовець поступає леґально.

Рівночасно звернувся суд до скарбової влади, щоби та звільнила секвестратора, бо такий урядовець шкодить державі, збільшуючи оґірчення знесиленого кризою населення.

ЛІКВІДУЮТЬ.

Довідуємося, що чеська влада приступила до основної ліквідації Української Академії в Подєбрадах. Богаті лябораторії мають перейти на власність чеських високих шкіл, мовляв, лябораторії вивінувано за чеські гроші. На ділі лябораторії створила муравлина запопадливість професорів і студентів Академії.

І так замісць перенести готовну Академію на територію Закарпатської України, Чехи її ліквідують. Всякі спроби закарпатських Українців в тому напрямі розбилися об тверде чеське — ні!... — („Новий Час").

МОЛОДИЙ ЗЛОДІЙ ЗАСТРІЛИВСЯ.

В Браїлі (Румунія) подала рідна мама свого сина, 12-літнього Думітру Ґіне, до поліції, що він украв у неї гроші. В поліції витягнув він у незаприміченій хвилі револьвер, стрілив собі кулю в чоло й умер на місці.

ВМИРАЮ З ГОЛОДУ...

В мешканні Генрика Герцберґа у Львові отруїлася світильним ґазом 20-літня Саля Ґрін з Дубна. Вона лишила картку з такими словами: „Я сирота, не маю ні батька ні мами, ані нікого близького на світі. Вмираю з голоду і відбираю собі життя, бо хочу переконатися, чи на другому світі є Бог". Самогубство молодої дівчини викликало в домі велике враження, бо власник мешкання перебуває на відпустці поза Львовом.

NRA MEMBER U.S.

WE DO OUR PART

КОМПАС, ЩО МІРИТЬ ДУМАННЯ.

Професор Люї Вилїем Мекс описував перед Американським Психольоґічним Товариством у Шікаґо новий рід компасу, який мірить людське думання. Практиковано його на глухонімих особах, котрі висказують свої думки руками, рухаючи ними, або держачи їх спокійно.

КРІВАВІ ЗАВОРУШЕННЯ НА ВУЛИЦЯХ ПАРИЖА.

Уладжені комуністами й окремо соціялістами протестаційні віча проти суду гітлерівців над комуністами за підпал парляменту скінчилися крівавими сутичками з поліцією на вулицях столиці. Поліція старалася не допустити до вуличних демонсрацій, а це викликало її бійку з демонстрантами.

ОДІЖ ІСУСА ХРИСТА.

З нагоди виставлення цими днями одежі Ісуса Христа, яку переховують у катедрі в місті Тревір, прийшли до згаданого міста десятки тисяч паломників, щоби віддати честь цій святій реліквії. Слід згадати, що історія згадує про існування в наших часах двох одежей Ісуса Христа. В 1196 р. епископ Тревіру знайшов підчас відновлення залізну скринку, в якій була ця реліквія. Відтоді виставляють її що 30 літ, і на день виставлення сходяться до Тревіру тисячі вірних.

Другу одіж Ісуса Христа переховує місточко Аржентіль коло Парижа. Одіж цю одержав Карло Великий від візантійської цісаревої Ірини, дружини цісаря Льва IV, який одружився з нею в 769 р. Карло Великий переслав одіж монахиням в Аржентіль, де перебувала його дочка й дружина. В 1156 році віднайшов і описав цю реліквію якийсь монах. З цього часу є згадка в хроніці, що потверджує її тотожність.

НОВІ ПОЧТОВІ МАРКИ В СССР.

Коміссаціят СССР видав серію нових почтових марок з етноґрафічними типами населення Радянщини, себдо Москалі, Українці, Татари, Грузини й т. д. Серія складається з 21 марок.

СТАТТЯ ПРО ФРАНКА В ЕСПЕРАНТСЬКІМ ЧАСОПИСІ.

Найбільний есперантський часопис "Heroldo de Esperanto", ч. 28, з 16 липня ц. р., помістив статтю "Ivan Franko — Moseo de ukraina nacio" („Іван Франко — Мойсей українського народу"), написану Тадеєм Скотинським. Статтю прикрашує портрет Івана Франка з його автоґрафом і знимка нагробника.

НАЙМОЛОДШИЙ ЕПИСКОП СВІТА.

В Петрі (Східня Австралія) іменовано епископом тої провінції д-ра Р. Прендевіля, який має тепер 35 літ і є наймолодший віком епископом світа. Новоіменований епископ має за собою заледви 7 літ душпастирства.

ТРАҐІЧНИЙ КРОК МАТЕРИ, ЯКОЇ СИНА РОЗСТРІЛЯЛИ БОЛЬШЕВИКИ.

На стації Кремянець намірювала кинутися під поїзд мешканка міста Кремянця, Анна Длужнякова. Поїзд удалось на час затримати і жінку вратувати. До того траґічного кроку штовхнула Длужнякову розпука по одержанні вістки зі Совітів, що її сина розстріляли большевики.

„ФАБРИКА" ФАЛЬШИВИХ МОНЕТ.

В селі Блудень, пружанського повіту, на Поліссі, Ольга Мацькевич пускала в обіґ 20-грошові фальшиві монети. Прикликаний поліціянт ствердив, що гроші вона дістала від свого чоловіка. Підчас переведеної в домі Мацькевичів ревізії знайдено форму до відливання 20 гр. монет і інші до того прилади. Мацькевича, який признався до вини, арештовано.

БОЖЕВІЛЬНА МУРАШКА.

Гамбурський ентольоґ, д-р Роберт Штеґер, обсервуючи в городі життя мурашні, звернув увагу на мурашку, що крутилася безперестанно на одному місці. Мурашка ця не брала зовсім участи у загальній праці мурашок, а ці знову зі свойого боку намагалися не стрічатися з нею. Зацікавлений цією дивною мурашкою, ентольоґ забрав її до своєї лябораторії й обсервував мурашку ще далі впродовж кількох днів. Мурашка бігала довкола, як божевільна, опісля почала тягнути за собою праві ноги, а по тижні згинула. Штеґер післав цю мурашку до відомого ентольоґа, швайцарського професора Бруна, що вславився переводженням дослідів над нервовим устроєм комах, з проханням, щоби він прослідив мозок мурашки. Після мозольних трудів швайцарський учений заявив, що мурашка має великий наріст на лівій частині мізку. Внаслідок поширення цього наросту згадана мурашка збожеволіла, а зчерги параліж охопив її ціле тіло.

ДІТИ ВБИЛИ РОДИЧІВ.

В селі Сплави біля Красноставу доконано гидкого злочину, якого жертвою впав Войтіх Шада і його жінка. Шаду вбили підчас сну сокирою, а його жінку важко поранено. Шадова жиє тільки завдяки припадкови, бо вбивники думали, що удар сокирою в голову вистарчить, щоби її вбити. Злочинцями вбивства є троє дітей Шадів: дві дочки, Розалія .. Оршуля, та син Станислав. Вони виготовили плян вбивства, щоби поділитися їхнім майном. Всі вони станують перед наглим судом.

ВОРОШИЛІВ — УКРАЇНЕЦЬ.

В париських „Последніх Новостях" один Москаль друкує спомини, з яких виходить, що ґенераліссімус червоної московської армії, Ворошилів, це з уродження Українець. Як бачимо, ренеґати не переводяться.

БОЛЬШЕВИКИ РОЗСТРІЛЮЮТЬ ГОЛОДНИХ ЗА КРАДІЖ ХЛІБА

МОСКВА (СССР). — Всесоюзний прокуратор, Акулов, дав наказ усім місцевим прокураторам домагатися розстрілу для всіх тих, кого піймають на крадіжі збіжа. Це показує, наскільки поважно стоїть в Радянщині справа з забезпеченням населення хлібом та які труднощі влада стрічає, відбираючи для держави збіже.

Кореспондент нюйорської ґазети „Таймс" подає, що в Росії тепер панує принцип: „Горе переможеним!" Тепер усі арештовані та вислані большевиками на північ селяни можуть купити собі помилування тим, що будуть працювати на каторзі щиро, як змусили робити тих, що працювали на будові Біломорсько--Балтійського каналу.

КАРАЮТЬ ЗА ПРАВДУ НАВІТЬ СВОЇХ ВЕЛЬМОЖ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Кореспондент лондонської ґазети „Таймс" подає, що президія Всесоюзного Центрального Комітету в Москві звільнила з посади заступника всесоюзного комісаря совхозів, Грушевського, за те, що він у своїм звіті урядови подавав, що на Україні та на Уралі врожай у цьому році злий, а тому треба скоротити норми збіжа, яке мають ті области радянщини здати для держави.

ВИМОРЮЮТЬ УКРАЇНСЬКІ СЕЛА ГОЛОДОМ.

ЛОНДОН (Анґлія). — З Москви повідомляють, що там оголошено декрет радянського уряду про „зразкове покарання" цілої низки українських сіл за те, що вони своєчасно не здали державі збіжа, якого від них вимагали большевики.

Тепер цим селам наказано здати державі потрійну скількість збіжа проти того, чого зпочатку від них вимагали большевики за своїми розрахунками. Селян, яких влада називає „лідерами саботажників", поставлено перед суд. У ґазетах подається виказ сіл та назвища селян, яких арештовано. Всі вони в одеській окрузі, отже в найбільш потерпівшій від голоду частині України.

В АВСТРІЇ БУДЕ СТВОРЕНА ДИРЕКТОРІЯ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Тут відбувалася небувало велика демонстранція ріжних ґруп населення, які заявляли свою підтримку канцлерови Дольфусови в його боротьбі з гітлерівцями та з крайніми лівими. Австрійська столиця ще не бачила такої великої та однодушної демонстранції, як ця, що тепер відбулася на перегоновому полі.

Є певність, що Дольфус розвяже парлямент, а державою буде управляти спеціяльна директорія на зразок фашистівської італійської, зложена з представників ріжних ґруп. Уважають, що з гітлеризмом в Австрії вже остаточно покінчено.

ДОМАГАЄТЬСЯ БОРОТЬБИ З ГІТЛЕРИЗМОМ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Визначний анґлійський журналіст, Викгем Стід, на обіді американської торговельної палати заявив, що Анґлія, Злучені Держави й Франція повинні обєднатися й розпочати рішучу боротьбу з гітлеризмом. Стід говорив, що гітлеризм своєю політикою може принести загибіль західній цивілізації, бо він нищить усі ті основи, на яких збудована сучасна західньо-европейська суспільність та на яких виросла й спочиває теперішня цивілізація.

Стід звертає увагу на те, що колиб таке явище було десь перед війною, наприклад на Балканах, то тоді цілий світ піднявся би був до боротьби проти нього. Колись ціла світова опінія виступила була на оборону Драйфуса у Франції, а тепер у Німеччині є 600,000 Драйфусів, а світова опінія мовчить.

ФРАНЦІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ ВІД НІМЕЧЧИНИ ПОЯСНЕННЯ.

ПАРИЖ (Франція). — Французькому амбасадорови в Берліні доручено домагатися від німецького уряду пояснення, що це значить, що підчас демонстрації гітлерівців у Ніремберґу Гітлер передав третьому батальонови кельнського полку прапор з написом: „Штрасбурґ. Німеччино, прокинься!"

Штрасбурґ знаходиться тепер під Францією. Положений він проти Кельна на березі Рену. Такий напис на прапорі мав би значити, що той батальон кельнського полку має свою кватиру в Штрасбурґу.

БАНДИТИ ОГРАБИЛИ ПОТЯГ.

МУКДЕН (Манджурія). — 300 бандитів ограбили потяг Східньо-Китайської залізниці. Вони захопили з собою 60 пасажирів, за яких тепер будуть домагатися викупу. Між захопленими є кілька Японців.

ДОМАГАЄТЬСЯ ГРОШЕЙ НА АРМІЮ.

ТОКІО (Японія). — Військовий міністер, Аракі, домагається, щоб уряд негайно перевів внутрішню позичку в сумі одного біліона ен. Ці гроші потрібні військовому міністерству для реорґанізації, узброєння та збільшення армії, а також для вироблення запасів зброї й воєнних припасів.

Таксамо й військова фльота домагається негайних асиґновань грошей на змічнення фльоти та заміну старих боєвих суден новими,

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

У ЗМАГАННЮ ДО ВИЗВОЛЕННЯ

Американський нарід змушений тепер запізнатися дещо ближче з відносинами на острові Кубі. Вже півтора біліона американських долярів, інвестованих на Кубі американськими капіталістами, роблять кубанську революцію актуальною справою принаймі для тих, що вложили гроші в тамошні підприємства. Вона є актуальною ще й з того боку, що очі цілої Полудневої Америки, а то й усього світа, звернені тепер на Кубу і Вашинґтон, бо всі слідять за тим, чи Злучені Держави вмішаються в кубанські справи і чи будуть інтервенювати.

Оте загальне заінтересування має в собі дещо доброго, бо американський загал почав трохи глибше вглядати у відносини на Кубі. А досі того не було. Американці звикли до революції і переворотів у державах Полудневої Америки і ними дуже не цікавляться. Колиж тепер займаються дещо пильніше переворотом на Кубі, то це ще й тому, що той переворот звязаний з Гаваною, столицею Куби, добре відомої Американцям особливо з останнього десятка років, коли заведено в Америці прогибіцію. Від того часу почав зростати прогульковий рух до Гавани на великі розміри. Сотки тисяч прогульковців їздили рік річно побачити другий Париж, налюбуватися красою чудового неба і моря, заграти на перегонах і в рулєту, наслухатися при кактейлах і вині еспанських мельодій, пожити кілька днів в чудово влаштованих готелях, а потім вертатися з чудовими споминами про чудовий край. А хто ще мав нагоду побути в палатах котрогось з американських цукрових плянтаторів, той міг подивляти люксус, якого нема ніде в світі.

Так здебільша описувано життя на Кубі й чари Гавани. Таке й назагал було знання Куби. Таке писали часописи, коли подавали які цікаві вісти з Куби. Про те, що діється у самій Гавані, себто в тій частині, де жиють нуждарі, Американець, побувши в Гавані, не знав нічого. Не знав, як виглядає найближче село: отсей образ повної нужди, темноти і культурної відсталости. Не знав, що крім тих чудових доріг, які ведуть до хат цукрових маґнатів, нема в краю ніяких доріг, так, що в слоту важко дістатися з одного села до другого. Не знав, що в тім краю з чудовим небом і пальмами часті гураґани нищать разураз нуждарів-селян, забираючи їм хати і їхній доробок.

А саме тому, що нема кому як слід подбати, щоби тим усім лихам зарадити і визволити нарід з економічної неволі, повстають революційні перевороти на Кубі.

РОЗМОВА З ГОЛОВНИМ СЕКРЕТАРЕМ УНДО-НЯ

(Допис з краю).

Щоби краще зорієнтуватися з наших суспільних справах, я звертався до чільних провідників майже всіх наших політичних напрямків, засягаючи безпосередних інформацій про сучасне положення краю, як також шукаючи в них відповіди на ці питання, в яких наші політичні напрямки основно ріжняться. Між іншими я говорив з головним секретарем і ідеольоґом УНДО-ня, п. В. Целевичем. Подаючи отсе інтервю до загального відома, підкреслюю, що може в ньому нема всього, що сказав п. Целевич, але нема також нічого, чогоб він не сказав.

Які завдання має в сучасний момент перед собою УНДО? — Це було моє перше питання.

Ц. — На те треба відповідати ширше. Передівсім мушу вам зазначити, що в супереч злобним наклепам, які спливають на нас з інших політичних таборів, що ми є угодовці, опортуністи, матеріялісти і так далі, ми ведемо строго принципіяльну політику. В порівнанню до нашої принципіяльности, такий Де Валєра виглядав би—уживаючи виразів наших ультра-націоналістів — як шкірник і ренеґат. Ось недавно, в річницю сумного рішення Ради Амбасадорів, ми вислали до Ліґи Націй наш протест. На жаль, його сконфісковано і про нього мало хто знає.

Вертаючись до наших завдань, то ми зовсім не є меншими державниками, а навіть соборниками від наших гурра-націоналістичних патріотів. Але, як каже Масарик, в життю кождого народу є два моменти. В однім кождий член цього народу повинен бути готовим жертвувати своє життя для вищого народнього добра, і другий, у якім кождий повинен звертати свою енерґію в напрямі конструктивної, будуючої роботи. І це є якраз завдання УНДО: будуючим, еволюційним шляхом прямувати до нашої самостійности.

Я — Прошу пояснити ближче, що то значить будуючим, еволюційним шляхом? Як той шлях має виглядати у практиці?

Ц. — Передівсім через освіту, себто через розбудову нашого шкільництва, Просвіт, преси, літератури і т. д. Безграмотність є нині нашим найбільшим нещастям. Більшим, ніж дехто собі уявляє. Потім через піднесення нашого економічного життя, себто через розбудову наших коператив, банків, торговлі і промислу. Вкінці через орґанізацію наших спортових товариств, як ось Луги, і т. п.

Я — Чи УНДО в своїй будуючій праці поступає вперед і зближається до національного ідеалу?

Ц. — Так.

Я — Чи на полі шкільництва, скажім на протязі останнього року, ми також осягнули успіхи?

Ц. — Ні. На полі шкільництва ми пішли взад.

Я — А на економічнім полі? Чи ми пішли вперед?

Ц. — Так.

Я — Чи ми збільшили за той час сітку наших кооператив?

Ц. — Ні. Але розбудовуємо наш промисл. Якраз тепер плянується заснувати дві фабрики: фабрику оцту і свічок.

Я — Чи розбудову фабрик ви зачисляєте виключно на заслуги УНДО? Чи інші політичні ґрупи не пропаґують цеї ідеї?

Ц. — Так, але ми головно звертаємо на це увагу.

Я — Уявім собі, що ці дві фабрики вже побудовані і що заслуга в цьому виключно УНДО-ня. Чи не думаєте, що будова двох фабрик, і то дрібних в додатку, є ще замало, щоби нею виповнити цілу політичну програму, найбільшої політичної партії, на яку ви претендуєте?

Ц. — Робимо те, що можемо. Не забувайте, що нас коштує багато труду, щоби бодай вдержати те, що маємо.

Я — Погоджуюся вповні, що ви маєте великі трудноці, щоби вдержати те, що маємо, алеж незаперечні факти доказують, що ви не вдержите цього. Колиж якась партія не виконує своїх завдань, то вона повинна основно провірити свою тактику й ідеольоґію. — А тепер скажіть, будь ласка, як ви собі уявляєте практично момент повстання нашої держави?

Ц. — Ми можемо відзискати державу тільки внаслідок зударення двох чужих сил.

Я — Чинник власної сили ви ставите на другому місті?

Ц. — Так. Хто думає, що власними силами, себто тільки внутрішньою революцією відзискає свою державу — поповнює злочин.

Я — Алеж у часі світової війни було багато таких зударень чужих сил, і то навіть дуже сприяючих для нас, а проте ми не відзискали своєї держави.

Ц. — Безперечно, треба мати також і власну силу.

Я — В чім, на вашу думку, така сила міститься? В матеріяльних добрах, чи в інтелєкті, себто в знанню і науці, чи може в духовім, емоційнім напняттю?

Ц. — В духовім напняттю.

Я — Коли так, то ми мусимо звертати увагу не тільки на число наших шкіл, кооператив, спортових і просвітних орґанізацій, але також і на їх внутрішню вартість, а саме на їх духове напняття.

Ц. — Так.

Я — Як, на вашу думку, поступив Дашкевич з Лугами?

Ц. — Правильно.

Я — Не думаєте, що своїм вчинком він вніс деморалізацію в ряди нашої суспільности?

Ц. — Ніколи. Нам потрібно армії, бо заноситься на війну з большевиками.

Я — Хто буде воювати?

Ц. — Польща.

Я — Польща? Таж вона заключила з большевиками пакт про ненапад і від того часу польсько-російська приязнь чимраз дужче затіснюється.

Ц. — Якраз навпаки. Це тільки на верх так виглядає, а в середині діється щось зовсім противне. Зрештою треба було ратувати якось нашу сільську молодь, яку масово почав заманювати „Стшелєц".

Я — Чи не думаєте, що цей „ратунок" був рухом в бік найменшого опору?

Ц. — Ні. Чому?

Я — Бо через те, що Луги піддалися під контролю польського військового приноровлення, Поляки мають право мішатися також і до внутрішнього, національно-патріотичного виховання Лугів. Зчасом, колиб тим новим Лугам вдалося заманити більшість нашої сільської молоді в свої ряди і колиб їм вдалося зліквідувати наші інші конкуруючі товариства, то тоді польський провід фізичного виховання, якому Дашкевич підчинив Луги, знайде тисячі способів, якими буде нас духово деморалізувати. Приміром буде змушувати Луговиків читати польську літературу, брати участь в парадах спільно з польськими відділами, дефілювати і клонитися перед польськими прапорами і т. д. Це все буде розточувати нас зі середини і не тільки не буде скріплювати цього духового напняття, про яке була мова вище, але буде його затроювати і вбивати.

Ц. — Ви дивитеся з упередженням на цю справу. Заки до цього дійде, ми всетаки багато скористаємо.

Я — Не вірю в це. Це тільки традиційна тактика „малороса", який замісць боротьби, хоче хитрощами обдурити ворога і дійти до бажаної цілі.

Ц. — Ви сфанатизований націоналіст і ви не всилі помістити в своїй голові деяких гадок...

Я — ...Стрівайте. Скажіть мені ще, чи є в польській суспільности якась поважніша політична партія, або ґрупа, яка хотіла би справедливо розвязати українське питання, себто яка призналаб наше історичне право до наших земель і схотілаб дати нам права, серед яких національний, культурний і економічний розвиток був би для нас забезпечений?

Ц. — Ні. На жаль, нема. Всі польські партії прямують до нашого повного винародовлення і прямують до цього дуже послідовно.

Я — Коли так, то в моїй голові дійсно не поміщуються деякі гадки. А саме, мені ніяк не може поміститися гадка, що вчинок Дашкевича принесе для нас якусь користь, що без боротьби нам вдасться обдурити ворогів, що ми зуміємо використати зударення чужих сил, коли перед тим ми не настроїмо духово наших широких мас і не загартуємо їх меншою боротьбою та не приготуємо до великого чину. Ми обидва фанатики, бо ви вірите сліпо в те, в що я ніяк не можу повірити.

Е. Л.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

П. П., Джансон, Сіти, Н. Й. — В орґані У. Н. Союза годі писати про кандидатів котрих треба вибирати в „Провидінню".

СТАРИЙ МЛИН

Оповідання.

(10)

По другім боці церкви, плечима до бічної стіни стояв Олекса і ввесь час вдивлявся в неї палким горіючим поглядом. Анні лячно стало і вона обернулася так, щоби не треба було глядіти в його бік. Служба Божа вже кінчилася, коли її таки скортіло звернути голову в ту сторону. І тепер спочивав на ній його палкий погляд. Вже не сумнівалася, що він її любить.

— Мене троха не зїсть очима, а бере другу! — погадала.

Народ в церкві рушився і став поволи виходити. І Анна звернулася до дверей. Коли вже була на порозі, хтось вхопив її за руку. Глянула в бік, а то її приятелька Катря Сивульська, донька учителя в місті, приятеля небіжчика Загірняка.

— Що ти тут робиш? — спитала Анна, врадувана, що має коло себе щиру душу.

— В Синячці нині празник, — відповіла Катря. — На той празник я приїхала з мамою до вас.

— Хоч ми празнзиків не празнуємо так, як інші люди, то я тобі дуже вдячна за те, що ти приїхала. І мама втішиться.

— Моя мама вже у вас. І я була. Лиш коли мені сказали, що ти в церкві, я прибігла сюди за тобою.

Обі приятельки пообіймалися за стан і пішли до хати. Ішли скоро, полишаючи решту народу далеко за собою. Се було причиною, що Анна не бачила, як родина війта, очевидно й Марта, верталися домів без Олекси. Він ще в церкві щез їм з очей. Перед церквою на жадання Марти якийсь час дожидали його. Аж коли ввесь народ відійшов і його таки не було, вони пішли. Ідучи попри кладовища, побачили там Олексу. Ходив поміж гробами і будьтоби відчитував написи на хрестах.

— Що йому сіло на ніс? — думала Марта.

Сивульсbка з донькою були для Загірняків дуже милими ґістьми. Сеж вони Анні нарадили були взяти свого знакомого адвоката, щоби боронив її маму. Добре нарадили їй. За оборону він взяв багато, багато менше, як злупив би інший адвокат. Хоч взяв не багато, боронив не так, як то робиться з песького обовязку. Він хотів показати, що вміє. Аж тепер показалося, чому він так ревно боронив маму приятельки Катрі. Аж тепер виявилося, що він ту Катрю любить і Загірнякову боронив щиро на те, щоби приподобатися Катрі. Нині Катря приїхала до Синячки не так на празник, як на те, щоби перед Анною похвалитися, що вона вже заручена з тим адвокатом, та що своєю обороною він хотів її піддобритися.

Розказуючи се, Катря не похвалилися, що вона того адвоката нарадила Анні, і що свою маму висилала з Анною до нього на те, щоби мати нагоду обмотувати адвоката своїми сітями і спіймати його для себе. Не розказувала Анні, що коли в справі своєї мами Анна приїхала до них, то як на її жадання її мама будьтоби не мала часу іти з Анною до адвоката на конференцію, того адвоката запрошувано до них. На конференцію з Анною адвокат дуже радо забігав до Сивульських, де конферував більше з Катрею як з Анною. І доконферувався!

По обіді молодь збігалася до коршми на музики. Парубки й дівчата всі в святочних одягах. Найкраще одіта і гордо, як та пава, ішла Марта. Ішла весело, розказуючи щось Олексі і сміючися. Анна, котра з Сивульською стояла при вікні, бачила се. Відступила від вікна, подумавши „пропало!" При вікні лишилася тільки Сивульська. Дивлячись на Олексу і Марту, сказала:

— Дуже доброго зятя дістане ваш війт. Ланковичеву знаю дуже добре. Вона часто поступає до нас. Коли тільки є в місті, то ніколи не забуде за нас. Як лишається в місті до другої днини, то у нас ночує. То дуже розумна і дуже добра жінка. І богата. Ой, що богата, то богата!

— Не диво, що війт і його Марта так до себе тягнуть її сина, — замітила Загірнякова.

— Її син, той її Олекса, то золото не парубок, — Сивульська тягла далі.—Дуже гарний і дуже розумний. Лиш трошка якийсь чудний. Коли в місті ходив до школи, то дуже часто приходив до нас. Його учителі все його хвалили. Ще більше як своїм учителям, він подобався всім дівчатам в місті. Міг би був вибрати собі найкращу і наймаєтнішу. Та він все від дівчат бокував. Я тепер дуже здивувалася, коли вчула, що він жениться... ще й з поганою богачкою. На гроші, на маєтки Олекса ніколи не був лакомий.

— Чи се вже цілком певне? — спитала Загірнякова.

— Про сі чутки я нині в церкві балакала з самою Ланковичевою. Вона не сказала так і не перечила. Бачучи, що вона не хоче сказати прави, я її до муру не припирала.

Анна на силу ковтала слези, щоби на голос не розплакатися. Коли і її приятелька Катря розбалакалася з мамою, Анна непомітно вихопилася з хати до саду, де могла плакати до схочу. Слези поплили і їй стало лекше. Встала і пішла на кладовище. Стоячи під муром при могилі батька, сперлася, перекинувши руку через мур. Призиралася мушкам, що ще літали з одної осінної квітки на другу. Механічно пальцями руки, перекиненої через мур, споміж камінчиків муру вискубувала мох, визираючий зі шпар. Раптом жахнулася і стряслася, бо хтось вхопив її за ту руку. Глянула, а то перед нею, лиш муром відділений від неї, стояв Олекса.

— Не сердься на мене, бо я цілком не хотів настрахати тебе, — Олекса просив таким лагідним, мягким голосом, якого у нього ще ніколи не чула. Тоді, коли він ще приходив до них, він все говорив гостро, твердо і приказуючо.

Анна не втікала, ані не відповідала, полишаючи свою руку в його руці, бо попросту не годна була рушити нею. Її рука, її ноги, її язик були неначе спаралізовані. Він нахилився через мур, зрештою не грубий, щоби глянути в її понурені очи.

— Промов до мене бодай одним словом, — просив. — Те, що я хочу тобі сказати, дуже важне. Та я не маю смілости балакати, коли ти стоїш така стривожена і така зимна, як стовп леду.

Коли дівчина далі мовчала, він зачав наново.

— Я вже давно хотів балакати з тобою... Та ви жиєте так відмежовані від людей, що з вами нелегко зійтися. Я вже став забігати сюди на кладовище. Я гадав, що тут зійдуся з тобою і забалакаю до тебе. Та ти тепер мабуть не маєш одної пори на те, тож я ніколи не міг зійтися з тобою. Бувало, що коли я побачив тебе, ти неначе мене не пізнала. Може ти справді мене вже не знаєш? Я той Олекса Ланкович, котрого вчив твій тато.

Голос Олекси був такий лагідний і такий приязний, що буря в грудях Анни потахла. Вона й на борзі обдумала, з чим його відіслати від себе. Не могла знати, що він їй скаже. Всеж таки, коли би зміркувала, що він має охоту зробити собі з неї забавку, то вона рішилася з достоїнством, та без злости і без крику, лиш кількома словами вибити йому се з голови. Також рішилася балакати з ним і поводитись так, щоби він ніяк не міг вгадати, які були її надії. В розмові з ним хотіла балакати тільки зі судженим Марти.

— Знаю тебе добре; твій брат оженився з одною донькою війта, — відповіла спокійно. — Хочеш щось сказати мені. Говори! Хоч я не годна вгадати, чого ти хочеш від мене, я дуже радо дам відповідь на кожде твоє питання.

Повага, з якою се сказала, парубка неначе спантеличила. І він спаленів і хоч заповів був, що скаже їй щось важне, забув язика в роті. В заклопотанню погладився пару разів по голові і аж по хвили промовив:

— Тої днини, коли було весілля мого брата, я був в Синячці і з учителем сидів на лавці, недалеко вашої хати.

— Я тебе бачила там.

— Тиж там не була.

— З вікна нашої хати.

— Звідки ти знала, що то я був?

— Сеж не було далеко. Ти троха підріс, вус тобі засіявся, та позатим ти цілком не змінився. Хіба лише стільки, що тепер може тобі дівчата в голові.

Дівчина прикусила язика, бо зміркувала, що хоч говорила байдужно, сказала забогато. Парубок похилив голову і мовчав. Дівчина погадала собі, що найліпше буде відійти. Вона сказала:

— Вже мушу до хати, бо у нас гості. З міста приїхала моя приятелька. Також тобі не раджу так довго стояти тут. Сусідські язики погані... Як тебе хто побачить тут, то що скажуть на те у війта?

— Мені байдуже, що про мене чи про те там скажуть.

Анна раптом здивована підвела на нього очі. Сказав се так спокійно, байдужно і холодно.

— Ти чудно говориш, — сказала. — Я гадаю, що ти не повинен бути такий невввічливий до людей там, де ти гостем... а Марта...

Зацукалася. Не знала як докінчити. Олекса якось так чудно задивився на неї, що вона не знала, де свої очи подіти.

— Марта? — спитав Олекса усміхнений. — Щож Марта має тут до говорення?

(Далі буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗРОЗУМІННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТИ.

Стаття проф. А. Микитяка, поміщена в ч. 208 „Свободи" з дня 8-го вересня б. р., читається з приємністю. Пізнати в ній ум чоловіка, що почуває на собі відповідальність перед совістю й історією за хід теперішних подій на американській Україні і за долю рідного народу.

Крім цього пізнати в ній досвідний ум чоловіка, що має запал і енерґію до важного діла. Беручися до вияснення пропаґанди української справи, проф. Микитяк передбачає трудноші, які є необхідні при її переведенні в життя. Добре, що автор їх бачить і не бавиться в самообман. Це вказує, що він реально думає, а не попадає в фантазію.

Старша ґенерація української імігрaції в Америці пережила неодні благородні й патріотичні пориви. Зроблено неодну спробу на полі пропаґанди в часі війни і безпосередньо після цього. Але досі не було спроби наладити **постійну пропаґанду в мирних часах,** а радше в часі боротьби українського народу за іствування серед загального всесвітного мира. В тому саме полягає новість справи.

Тому треба привитати думку й ініціятиву проф. Микитяка і її всіми силами підтримати. Добре думає автор проєкту, що треба поїхати на аґітаційну обїздку по громадах. Нехай громадянство почує думки безпосередньо з уст ініціятора. Тема така широка й важна, що не повинен ніхто зі свідомих громадян їй протиставитися.

Та я хотів би звернути увагу шан. професора ще на іншу справу, котра якраз з його ідеєю йде впарі. Це є справа Всеукраїнського Конґресу, про який тепер іде дискусія в Европі, і вже завязаний ініціятивний комітет у Празі. Ми, американські Українці, повинні всіми силами цю справу підвами: заноситься на створенорганізації для постійної оборони інтересів українського народу, а не про якусь хвилеву маніфестацію. Іншими словами: Заноситься на створення всеукраїнського постійного парляменту з постійним секретаріяттом.

Але американські Українці повинні взяти участь у цьому руху. Треба нам призадуматися, яка буде форма нашої делеґації в цьому майбутньому Конґресі. Впарі з тим вирине питання, яка роля в обороні всеукраїнських інтересів припаде нам, американським Українцям. І власне пропоноване проф. Микитяком пресове бюро, в Америці може бути в тісному порозумінні з бюром секретаріяту Всеукраїнського Конґресу. Отже одна справа доповнює другу і крім того ми, американські Українці, почуваємо себе до звязку з цілою українською нацією розкиненою по цілому світу.

Американська Україна потребує нових ідей, або пригадки давніх, але животворних думок наших національних ґеніїв. Інакше ми проспимо велику добу, або просто забудемо за те, що ми „для України живем". Отже як проф. Микитяк підняв справу пропаганди, допоможім йому оформити цю ідею. А як станемо всі до великого діла, то з маленької іскри повстане великий огонь у якому перетопиться доля України.

Д-р С. Демидчук,
Ню Йорк, Н. Й.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ СВЯЩЕНИК КАПЕЛЯНОМ АМЕРИКАНСЬКОГО ЛЕҐІОНУ.

На стейтовій річній конвенції американських леґіонерів зі стейту Пенсилвенія вибрано о. Миколу Волощука стейтовим капеляном Леґіону. Конвенція відбулася в місті Филаделфії.

О. Волощук є українським католицьким священиком в Джанставн, Па., і належить до леґіонського відділу ч. 294 в Джанставн, Па. Він є відомий зі своєї діяльности в Американським Леґіоні. Є теж редактором леґіонарського органу в Джанставн, а далі співредактором „Муз Месенджер". О. Волощук бере активну участь в політичнім життю як член републиканської партії й працює на ділянці американізації. Є теж директором в „Чембер оф Комерс".

Зприводу назначення о. Волощука капеляном місцеві Українці влаштували в його честь бенкет, на якім висказували свою радість з того, що Українці в Америці зачинають чимраз більше вибиватися на чисто американськім полі. Є це відрадна подія, особливо, коли ті особи є заразом і щирими Українцями.

Яким Яцинич,
Джанставн, Па.

ЩО ГРОЗИТЬ СОВІТАМ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ?

(УП) Згідно з відомостями, одержаними з Москви, останнього часу небезпека для Совітів на Далекому Сході значно збільшилася і московський уряд уживає енергічних заходів для зміцнення там свойого воєнного становища.

В далеко-східній армії більшість частин утримуються в складі воєнного часу. Піхотні дивізії, 35, 36, 40, 1, тихо-океанська і 2 амурська одержали замісць кінних шквадронів по одному кінному полкови. З корейських і китайських збігців сформована „інтернаціональна стрілецька бриґада" з 2 полків, яка розташована в місцевости між корейською й манджурською границею. Завданням цеї бриґади є розгортування партизанки в разі війни. Окремі кінні бриґади далеко-східної армії (5, 9 і прикордонна) одержали по одному загонови мотомеханізованого війська.

Звертається особливу увагу на збільшення технічних частин армії. Авіяція налічує понад 400 літаків, більшість яких розміщена в районі Спаськ, Хабаровськ і на південь від Владивостока, де коло Новомиколаївська влаштовано великий аеродром з метою вчинити повітровий напад на терени Кореї і японських островів. Матеріял в авіяції найкращий, який має червона армія.

Богато збільшено число мотомеханізованих частин. Загалом в армії налічується понад 500 бойових панцирних машин ріжного роду (тенків, панцирників, панциропоїздів).

Згідно з останніми відомостями Радянці вирішили за всяку ціну удержувати укріплений район Владивостока, де тепер ведуться енергійні праці по зміцненню фортифікації.

Найслабшою ділянкою радянського становища на Далекому Сході є комунікація краю з европейською Росією. Тому тепер провадяться праці для поліпшення залізничих сполучень. Великосибірська залізниця аж до стації Каримская (100 км. на схід від Чіти) має подвійний тор. Тепер поспішно прокладається другий тор на амурській залізниці від Каримської до Хабаровська (продовж 2,250 км.).

Одночасно вживається заходів для організації місцевої воєнної промисловости, бо постачання воєнного матеріялу з Европи в часі війни не є певним (через великі віддалі й зріст ворожости населення вздовж сибірської залізниці). Муніційні фабрики засновані в Забайкаллі (Петровський завод) і в амурській области (Біробіджан і Хабаровськ). Закладається також і воєнно-хемічна промисловість.

Політичне становище на Далекому Сході стає для Совітів все ґрізнішим. Переговори в Токіо про продаж Радянщиною східно-китайської залізниці зупинились на мертвій точці. Японські воєнні кола все збільшують свої домагання й у пресі висловлюють своє бажання „купити" у Совітів цілі їх далеко-східні володіння, як Сахалін, Камчатку, ба навіть Владивосток, „без якого східно-китайська залізниця не має торговельного значіння".

Енергійна політична праця Японців провадиться в Монголії та в провінції Сіньцзян (Китайський Туркестан). Японські агенти в Монголії розгорнули пропаганду про приєднання тієї держави до Манджуко. В Сіньцзяні, де вже на протязі цілого року палають повстання населення проти китайської адміністрації й радянських торговельних організацій, Японці підтримують голову повстанців, генерала Ма-цзу-їн, який поставив своєю метою збудування „Великого Монгольсько - манджурського Цісарства" від кордонів радянської середньої Азії до Японського моря. Через те, що населення провінції Сіньцзян є в більшости музулманське, ґенерал Ма-цзу-їн домагається також приєднання до цього цісарства музулманських народів совітських середньо-азійських републик.

Отже загроза радянському пануванню йде на цілому азійському сході.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

АДИРОНДЕКВАТ, Н. Й. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 289, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в пятницю, 15 вересня, в годині 7.30 ввечір. Проситься всіх членів прибути на ті збори, бо маємо важні справи до полагодження. Проситься не забувати за плачення вкладок. Суспендовані члени нехай прийдуть і заплатять свої залеглости, то будуть приняті наново. — Н. Головка, секр.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 4, повідомляє своїх членів, що місячний мітінг відбудеться в суботу, 16 вересня, точно в годині 7-ій ввечір, в галі під ч. 72 Моріс ул. Проситься членів явитись на означений час, бо є важні справи до полагодження. Хто хоче змінити свою грамоту на нову реформу, то прошу принести стару грамоту на мітінг. — Микола Пупчик, предс.; Андрій Смакула, кас.; Семен Кусень, секр.

РАРІТАН, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 332, повідомляє всіх своїх членів і членниць місцевих і позамісцевих, що звичайний мітінг відбудеться в неділю, 17 вересня, в годині 2-гій пополудни. Проситься всіх прибути на означений час, бо є важні справи до полагодження. Також проситься кождого члена вирівнати всі свої залеглости, бо в противнім разі стратять право до хорої запомоги. — Марія Туранська, рек. секр.

ЛОНГСТАВН, О. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 230, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітінг відбудеться в неділю, 17 вересня, точно в годині 2-ій пополудни, в галі звичайній. Проситься усіх членів явитись на мітінг, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих членів проситься прийти і вирівнати свій довг, бо в противнім разі будуть суспендовані. Члени, котрі не мають своїх дітей вписаних в У. Н. Союзі, проситься вписати на цім мітінгу. Нових членів принимаємо без вступного, як також новий член не поносить жадних коштів за лікарські оглядини. — Н. Павлишин, предс.; І. Сухий, кас.; Н. Білик, секр.

ГЕЙЗЕЛТОН, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 85, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 17-го вересня, в годині 1-ій пополудни в Юніон Гали, ч. салі 4, 2-гий поверх, на Норт Вайомінг ул. Всі члени повинні громадно явитись для полагодження справ. Проситься членів, котрих діти ще не є членами нашої організації, вписати їх на тім мітінгу. Довгуючим членам пригадується, що коли не вирівнають своїх залеглостей, будуть проголошені як суспендовані. — С. Ганиянський, рек. секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА,

П. Вольф.

ДВА КАНАРКИ

— Пані дзвонили?

— Дзвонила. Вже за пять хвилин пів до девятої. Коли пана до десять хвилин не буде, принесете їжу на стіл!

— Може пан мали якусь перешкоду!

— Ні, напевно не мали перешкоди. Пан собі від кількох тижнів забагато позволяє — так воно! Зрештою я ваших рад не потребую, чи чуєте? Не потребую! Коли пана не буде до трох хвилин, чуєте: до трох хвилин, я сідаю при столі, розумієте?

— Так, прошу пані!

— Можете відійти!

Якесь авто зупиняється перед домом. Пані спішно біжить до вікна, відчиняє його, вихиляється та дивиться на вулицю.

— То не він! Поганець, зраджує мене, це ясне! Думає про приятельки: про цю маленьку мадам Дютіленлеву, зарозумілу та безсоромну; про мадам Лятетресову, про яку в цілій околиці говорять гірше, ніж про людину, що має згинути на шибениці; про мадам Мізересову, яка по цілих днях не має що робити; про осоружну мадам Бернедо; про...

У сінях чути крик. Пані вбігає до гостинної...

— Мадам, мадам, то пан! Та не лякайтеся, пані, передовсім не лякайтеся!

— Щож ви, збожеволіли?

— Я не збожеволіла, прошу пані! Пан навіть не подібні до себе! Не лякайтеся, пані!

Це справді пан! Блідий наче стіна, очі пішли в стовп, уста розхилені — так зявляється в дверях. Його елеґантний одяг пошарпаний, капелюх зімнятий, шовк парасолі волічеться по землі. Зате в руках держить мосяжну клітку, в якій з пискотом колихається канарок.

— Боже!

Жінка глядить угору спочутливо. Підходить до нього ближче. Та він її здержує.

— Пст... говори тихіше!

— Бідненький! Бідненький!

Жінка плаче в куті. В клітці пташок пригладжує собі піря, махає крильцями.

Чоловік говортить:

— Буде тому місяць, як ти... як ти... (млїє).

— По лікаря, воду, оцет!

— Мусимо мерщій роззути пана!

— Гадаєте?

— А так, прошу пані, в нас дома, — як збирають вино, як який чоловік зомлів, ми зараз роззували його... Дивіть, пан уже приходить до себе!

Пані бере його за руку й гладить її.

— Бідненький, бідненький! Що тобі приключилося?

Та чоловік не спішиться, боїться пояснити. Примикає очі, глибоко віддихає, а щоби проволікти, каже:

— О, мені вже ліпше, багато ліпше!

— А нічого ти не зломив собі?

— Гадаю, що ні, душечко!

— То розповідай далі, коли воно тебе не мучить!

— То... то... було так може три чверти на сему... як я нараз пригадав собі, що ти мене вже кілька разів просила, щоби я тобі купив канарка. Я довго не надумувався, прикликав авто. Їхало з найбільшою скорістю на Люврське побереже...

— Лише потихо, серденько, лише так не виснажуйся, не мучся!

— За десять хвилин я вже мав канарка і їхав додому.

Чоловік говорить, говорить, а жінка вже не відриває очей від клітки. Канарок уже освоївся, перехилив головку й дивиться на неї.

— Говори, говори, я слухаю!

— Приїздимо на Карузельську площу...

Чоловік у розпуці, він неспокійний, підшукує відповідні слова.

* * *

Пані чекає насуплена, уста закусила, руки зложила навхрест, як він кінчить розповідь.

— Є там два луки — говорить далі чоловік — замісць поїхати лівим луком, пустився дурень шофер у правий лук... розумієш, там є два луки.

— А далі?... Далі?...

Вантажне авто, якесь вантажне авто... з величезним вантажем... з повною скорістю наїхало на нас! Нараз страшний крик... потім тихо! Моє авто розбилося на шматки, шофер закровавлений ... я лежав на землі, непритомний! Колиж я прийшов знову до себе... побачив, що мене перенесли до лікаря там на розі... знаєш цю велику лікарню?...

— Одначе, як це сталося, — питається жінка, — що клітка не поломалася?

— Абож я знаю?

— Ні один дротик не зігнувся! Клітка неушкоджена!... ненарушена... як гадаєш, чи то не дивне, предивне, нечуване?!

— Дійсно, нечуване!

— Ти нещаснику!

— Тильдо!

— Та коли схочеш пошити мене в дурні, або виставити на сміх, то мусиш на це добре приготовитись, мій любий!

— Ах, так! Ах так!...

— То твоє авто розбилося, розлетілося в дребезги...

— А так!

— Ах! Ти лежав непритомний на землі!...

— Дійсно так!

— То ти, йолупе, коли ти подер на собі одежу, знищив капелюх, чому не тямив про клітку? Подивися лише, дурню! Ванночка повна води! Забув її вилити!

ПРОТОКОЛ НАРАД

Першого Конґресу Української Молоді в Злучених Державах, котрий відбувся в днях 16 і 17 серпня 1933 р. в Шікаґо Колізеюм, 1513 Савт Вабаш улиця, Шікаґо, Ілл.

Перший день нарад. Середа, 16 серпня 1933 р. Ранішня сесія.

Делеґати й Гості.

Перший Конґрес Української Молоді Злучених Держав і Канади почався в середу, 16 липня 1933 року, в годині рано, в північній салі Шікаґо Колізеюм, Шікаґо, Ілл., з церемоніяльяльною заявою семилітньої Олі Колісник, що, держачи український і американський прапор, сказала перше „плєдж" по анґлійськи, а відтак по українськи: „Під синьо-жовтий прапор єднаймося, діти, діти України" в присутности численно зібраних делеґатів і гостей.

Після того Анастазія Олеськів, предсідниця Ініціятивного Комітету для скликання першого конґресу української молоді, привитала присутних короткою та річевою промовою, після чого покликала секр. Комітету, Марію Козиру, яка відчитала лісту делеґатів:

Естер Глива, Ансонія, Конн.; Т. Голубович, Ню Гейвен, Конн.; Оля Небор, Ню Гейвен, Конн.; М. Байсарович, Шікаґо, Ілл.; В. Бльондиненко, Шікаґо, Ілл.; Анна Дякун, Шікаґо, Ілл.; І. Яворський, Шікаґо, Ілл.; д-р П. Канчір, Шікаґо, Ілл.; Марія Козира, Шікаґо, Ілл.; Марія Ларґа, Шікаґо, Ілл.; Ольга Мігок, Анастазія Олеськів, Шікаґо, Ілл.; Марія Підлісна, Шікаґо, Ілл.; Ольга Січевська, Шікаґо, Ілл.; Мирослав Сіменс мол., Шікаґо, Ілл.; Ольга Стружовська, Шікаґо, Ілл.; Ев. Болковецький, Шікаґо, Ілл.; Катерина Зубінська, Шікаґо, Ілл.; М. Хариш, Сісеро, Ілл.; В. Костишин, Сісеро, Ілл.; Й. Мармаш, Балтимор, Мд.; Марґрета Семенків, Балтимор, Мд.; В. Ґуджінський, Бостон, Масс.; Стефанія Кудрик, Бостон, Масс.; І. Кульбанський, Лудлов, Масс.; Марія Матик, Рокебері, Масс.; М. Зелехівський, Роксбері, Масс.; Я. Яворівський, Роксбері, Масс.; Д. Смук, Дірборн, Міш.; Катерина Грішко, Дітройт, Міш.; С. Данилишин, Ґемтрамк, Міш.; М. Прихітко, Ґемтрамк, Міш.; С. Стадник, Ленсінґ, Міш.; Ольга Процай, Міннеаполіс, Мінн.; Пелягія Приймак, Міннеаполіс, Мінн.; М. Борис, Бейон, Н. Дж.; В. Рейтер, Бейон, Н. Дж.; Софія Фело, Кірні, Н. Дж.; С. Шумейко, Нюарк, Н. Дж.; В. Шафран, Пасейк, Н. Дж.; Марія Адамс, Петерсон, Н. Дж.; С. П. Канай, Перт Амбой, Н. Дж.; Анна Балко, Бруклин, Н. Й.; І. Приґельський, Бруклин Н. Й.; В. Рибка, Бруклин, Н. Й.; Б. Савіцький, Бруклин, Н. Й.; С. Ярема, Ню Йорк, Н. Й.; М. Кравчук, Ню Йорк, Н. Й.; Марія Лехіцька; Ню Йорк, Н. Й.; Стефанія Перестюк, Ню Йорк, Н. Й.; А. Щигол, Ню Йорк, Н. Й.; М. Каній, Сиракюз, Н. Й.; М. Яворський, Сиракюз, Н. Й.; І. Білинський, Клівленд, О.; С. Герман, Клівленд, О.; Марія Кальницька, Клівленд, О.; І. Когут, Клівленд, О.; Марія Мураль, Клівленд, О.; Олена Репужинська, Клівленд, О.; Д. Шаґала, Клівленд, О.; Настуня Галабан, Ембрідж, Па.; Катерина Гізяк, Ембрідж, Па.; А. Пітух, Арнолд, Па.; Евгенія Зелінська, Арнолд, Па.; Пелягія Зоренка, Арнолд, Па.; Д. Андрейчин, Мікізракс, Па.; Т. Свистун, Филаделфія, Па.; О. Яремко, Филаделфія, Па.; П. Захарчук, Филаделфія, Па.; Л. Мішко, Пітсбурґ, Па.; В. Миник, Скрентон, Па.; Люба Ковальська, Вілінґ, В. Ва.; Р. Луціло, Вілінґ, В. Ва.; С. Вітенко, Вілінґ, В. Ва.

З Канади:

Наталія Семенюк, Алберта; Естела Дершко, Вінніпеґ; Галя Гаврилюк, Вінніпеґ; І. Ґавришко, Вінніпеґ; В. Шкраба, Вінніпеґ; пані Йонкерс, Вінніпеґ; І. Костів, Престон, Онт.; Катерина Пукіш, Ріджайна, Саск.; А. Павлик, Саскатун, Саск.

З черги відчитано наспівші на руки Комітету привіти і побажання від поодиноких осіб, старшого й молодшого покоління, як і від орґанізацій молоді по громадах у Злучених Державах і Канаді.

Відтак приступлено до вибору президії Конґресу для проводу нарад. Зпоміж іменованих і підтриманих кандидатів вибрано одноголосно слідуючу президію: д-р П. Канчір з Шікаґо, голова; Марія Козира з Шікаґо і Федір Луців з Міннеаполіс, секретарі. Відтак приступлено до програми дня.

Голова д-р Канчір, покликав д-ра М. Сіміновича, голову Української Виставової Корпорації, щоби зложив свій звіт. Промовець побажав успіху нарадам і запросив присутних до Павільону на вибір „Місс Юкрейн".

З черги складали привіти поодинокі делеґати, що прибули на Конґрес: А. Щигол від Української Студентської Громади з Ню Йорку, Іван Гавриш від молоді з Вінніпеґу, Степан Данилишин, з Ґемтремк, Міш.; В. Шафран, з Пасейк, Н. Дж.; Василь Шкраба, з Вінніпеґ, Ман.; Микола Прихітко, з Ґемтремк, Міш.; Софія Фело, з Нюарк, Н. Дж.; Катерина Гришко з Ембрідж, Па.; Марія Мураль, з Клівленд, О.; Мирослав Желехівський, з Роксбері, Масс.; Данило Андрейчин, з Мікізракс, Па.; Стефан Кудрик, з Бостон, Масс.; Й. Мармаш, Балтимор, Мд.; А. Петух з Арнолд, Па.; Евгенія Зелінська з Арнолд, Па.

З огляду на те, що всі делеґати висловлювали подібні думки і желання, на внесок С. Данилишина перервано дальші привіти. С. Шумейко вніс, щоби голова подякував усім делеґатам за їх численну участь і щоби приступити до промов.

Д-р Канчір в першій мірі попросив до слова д-ра Мишуґу, редактора „Свободи". Д-р Мишуґа привитав зібраних від У. Н. Союза та редакції „Свободи", а дальше виголосив у своїй промові надію, що цей перший Конґрес Української Молоді з Америки і Канади причиниться до запізнання між молодими, батьками та провідниками нашого життя на еміґрації. Говорив про те, що американська нація складається з багатьох націй, та що ми, Українці, повинні бути в американській орхестрі одним з її інстументів, вкладаючи в американську симфонію цінности, питомі українській культурі.

Відтак промовляв репр. Робітничого Союза і „Народної Волі", Чиж. Він підчеркнув, що не прийшов вчити Конґрес Молоді, але вчитися від нього. Закликав зібраних, щоби висловлювалися щиро, чого бажає наша молодь — так, щоби батьки могли піти на зустріч її бажанням.

Редактор Хандоґа витав Український Конґрес Молоді від Української Народньої Помочі й „Українського Народнього Слова". Він сказав, що присутні зібрались громадно на зазив української крови, яка побіч праці для цієї країни бажає ще вчинків для України.

Опісля Іван Королишин, професор музики з Дітройт, забрав голос, висказуючи трудноші нашої молоді в своїм змаганню пізнати українську мову і говорити нею. Заявив також, що можна бути добрим і щирим украніським патріотом і не знати мови перфектно. Він також вніс резолюцію, котру піддержав п. Шафран, щоби зложити подяку тим людям, котрі дали можливість першому зїздови нашої молоді. (Промова була в анґлійській мові).

Панна Пелягія Приймак зложила привіт в українській мові від Української Молодечої Громади з Міннеаполіс, Мінн.

Відтак голова покликав панну Анастазію Олеськів, котра дала звіт з праці Ініціятивного Комітету для скликання Загального Конґресу Української Молоді. Вона подала, що Комітет був сформований дня 28 квітня 1933 р. зі всіх молодечих товариств міста Шікаґо. Проєкт цього Загального Конґресу дала Виставова Корпорація за порадою льокальних одиниць, Панна Чижович, репрезентантка з краю, скликала збори, де вибрано повищий комітет. Комітет працював успішно спільними силами аж до 20 червня ц. р., коли то певна ґрупа молоді відділилася самовільно від праці з причин релігійних, щоби створити новий зїзд, зїзд з закраскою релігійною. Як виявилося, то це зроблено не з волі й бажання молоді, але з боку вузкоглядних провідників старшого громадянства, які на превеликий жаль, ще досі стараються ділити нашу молодь на ріжні фракції. Нам треба єдности, а не роздору. Однак Комітет не підупадав на дусі, а старався довести діло до кінця і скористати з золотої нагоди та дати змогу нашій молоді пізнати одні других та витворити собі шлях на будуче. Першим завданням Комітету було порозумітися з усіми українськими молодечими ґрупами, зібрати лісту адрес і т. д. Можу тільки зложити щиру подяку всім тим людям, що так совісно кооперували з комітетом. Також всім нашим часописам, котрі дійсно найбільше причинилися до успішного Конґресу Молоді.

Відтак забрала голос панна Стефанія Перестюк, делеґатка з Ню Йорку, яка говорила про український пласт у Ріднім Краю та в Америці. Вона подала коротку історію нашого пласту, його ціль, користь, значіння і т. д.

Потім вислухано відчиту панни Марії Лехицької з Ню Йорку, на тему „Українська Молодь у Кахідній Україні", де прелеґентка старалася познайомити присутних з працею нашої молоді в Ріднім Краю.

На цім закінчено ранішну сесію Конґресу.

Пополуднева сесія.

Після одногодинної перерви приступлено да дальших нарад.

Тому, що не було зголошеного промовля, о. Тремби, забрав слово Стефан Шумейко, молодий адвокат з Нюарку. Його тема була „Способи орґанізування української молоді". Промовець у своїм річевім та незвичайнйо добре обдуманім відчиті подав плян, після якого малаб зорґанізуватися наша молодь. Провідною думкою його пляну є поміч Рідному Краєви у його змаганнях до волі: „Ми є українська надія нашого життя, на якій то надії має будуватись доля українського народу". Він питав: „Де ми, українська молодь, будемо, як повстане українська держава?" Радив українській молоді не творити нових, осібних українських орґанізацій, але громадно вступати до істнуючих вже орґанізацій, і то тільки українських національних орґанізацій, що борються за визволення українського народу.

Дальше він пропонував створити Ліґу, Союз Української Молоді Америки, підносячи значіння і вагу такої Ліґи для нашої молоді. Промова п. Шумейка зробила незвичайно гарне враження та присутні нагородили бесідника щирими оплесками. Промова була в анґлійській мові.

Після цього рішено на внесок п. Павлика залишити дискусії над рефератами до кінця сесії.

Відтак промовляла голова Союза Українок Америки, пані Лотоцька. Піднісши заслуги українських родичів, вона закликала до створення такої орґанізації, що хоч на початку буде мала, але щоби була добра й сильна.

Панна Чижович, делеґатка з Рідного Краю, завзивала нашу молодь до сильніщої й більш чинної праці, бо вона одинока, що може свобідно розвиватись тут на вільній землі.

Відтак говорив Андрій Павлик, секр. Союза Молоді Канади, з Саскатуна, на тему „Початки і розвій молодечих орґанізацій у Канаді".

Він говорив, що в Канаді приступлено до зорґанізування нашої молоді ще перед 10 роками, та що досі праця увінчалася знаменитим успіхом, бо під пору є вже 46 відділів Союза Української Молоді Канади (СУМК); є 2 платні орґанізатори; 300 українських учителів, що виховалися завдяки двом українським інститутам, і т. д.

Опісля промовляли панни Семенюк і Гаврилюк з Канади, які доповняли думки свого попередника зясовуючи дальший поступ праці поміж канадійською молодю.

Відтак забрала слово панна Марія Бек з Пітсбурґа, Па., яка в анґлійській мові розводилась над фактом, що ми, 45-міліонова українська нація, є одна з найменши знаних. Переходячи вкоротці нашу історію, вона доказувала, що Україна була колись сильною державою, знаною на ввесь світ, та що тільки наші вороги обезсилили наш край. Тому закликає до плянової праці для добра України, аж поки наш нарід знову не заспіває: „Вже воскресла Україна".

З черги знову забирав коротке слово добр. Чиж, висловлюючи свої враження з нарад.

Після нього п. А. Щигол з Ню Йорку виголосив короткий відчит на тему „Самоосвітна Господарська Академія в Чехословаччині".

Говорив також п. В. Авраменко, який витав Конґрес від Української Школи Національних Танків. Він закликав орґанізуватись під синьо-жовтий прапор і вести роботу так, щоби в короткім часі український національний прапор міг повівати поруч з американським, як рівний з рівними, у Вашінґтоні, вільної української держави.

Промовляв також п. Т. Свистун, адвокат з Филаделфії. Він привитав Конґрес від „ОДВУ" та українських націоналістів. Закликав присутних до кращої праці для визволення своєї батьківщини й заохочував нашу молодь до тіснішої праці з Рідним Краєм і тимсамим пильніше приглядатися тій боротьбі, яку вже веде український нарід за волю.

Д- Яців з Віндзор, Канада, закликав до самопізнання себе самих і кожного зосібна, бо: „як довго — ми себе не збудуємо, так довго й нічого не збудуємо".

Відтак забирали ще голос ред. Мишуґа й о. Робертс.

По фререратах була дискусія над створенням української молодечої орґанізації. В дискусії брали живу участь делеґати й гості. Це тревало до кінця нарад першого дня Конґресу, себто до 6 години пополудні. Вечером тогож дня, в годині 8, відбулася в Павільоні спільна вечера, підчас якої був вибір „Місс Юкрейн". Закінчено вечір танцями для молодих делеґатів.

(Конець буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

РОМ, Н. Й.

До одної ціли.

Дня 7 вересня мали ми нагоду почути відчит п. Т. Свистуна про положення на українських землях і нашу працю в Америці й Канаді.

Користь з такого відчиту така: Ми вчимося розбирати важні справи спокійно й з розвагою, добачуємо помилки і шукаємо способу як треба поступати, щоби таких помилок не було. Також ясно ставимо собі нашу ціль, а заразом і шлях, як до цеї цілї дійти. Як теж обговорюємо ту ролю, яка тепер припадає в народній роботі нашої молоді. А все те справи важні й пекучі. Тому люди задоволені, коли можуть послухати, як ті справи розвязувати.

П. Ґураль.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ЙОНҐСТАВН, О.

На визвольну боротьбу.

З Українського Дня прийшло приходу 40 долярів, які розділили: 10 дол. на Рідну Школу, 10 дол. на інвалідів і 20 дол. на боєву акцію.

Гроші в сумі 20 дол. вислано на призначену ціль через Обєднання.

Іван Павловський.

Ріжниця.

Хто пє, все більшу має спрагу; хто не пє, має лише спра-

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

(44)

Тарзан вже майже стратив притомність, коли він побачив свій ніж недалеко обриву скелі, на якій була печера. Він перекотився зі своїм ворогом ближче ножа й схопив за ніж, але тут у нього все почорніло в очах. Він стратив притомність від того, що Тородон зі страшною силою далі душив його своїм хвостом за горло. Тородон все борикався, бо Тарзан ніби закляк разом з ним. Дівчина бачила, що вони обидва вже докотились до обриву.

Це було щастям для Тарзана, що дівчина не послухала його, а лишилася в печері. Тепер у найкритичнішу хвилину вона прийшла йому на допомогу. В тій хвилині, коли важкий Тородон опинився вже на краю обриву й тягнув за собою Тарзана за ногу, стараючися його притримати, Тородон побачив себе над проваллям і тому відразу випустив зі своїх смертельних обіймів Тарзана. Та це не вратувало Тородона й він полетів на гострі скелі.

Тай Тарзан уже переважився за кінець обриву. Дівчина напружила всі свої сили, щоб утримати його за ногу, але не мала сил. Тарзан поволі зсовувався все більше та все нижче зі скелі. Дівчина вже стратила надію вратувати свого спасителя. Вона не мала сили довго тримати таку вагу, як Тарзан, який усе ще був непритомний. Руки й пальці дівчини все слабли й нога Тарзана все більше виховзувалася з її пальців. Дівчина випустила ногу зі своїх рук.

Та вона не знала, що вже вернулася свідомість до Тарзана. Вона не знала, що він уже намацав руками кілки в скелі й за них тримався. Він лише не знав, у чиїх руках його нога, а тому старався вислизнути з них. Коли дівчина його випустила, він перекрутився на руках і став ногами на нижчі кілки. Він сподівався над собою побачити лице Тородона, але побачив переляканозраділу дівчину. „Тородон там мертвий", сказала вона, показуючи на дно провалля.